

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

In Salvianum lucubrationes aliquot doctorum virorum

Weitz, Johann

Noribergae, 1623

Notae ad salviani massieliensis libros, contra avaritiam

[urn:nbn:de:bsz:31-131303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-131303)

stola liquido apparet, nem ex Madanrensis philos.
lib. 6. Metam. Tunc Jupiter (ua ille!) perpresâ
Cupidinis bucculâ, manuq; ad os suum re-
latâ, confavjat, atque sic ad illum: Licet tu,
inquit, Dõmine fili, nunquam mihi concessu
Deũ decretum servaris honorem, &c.

NOTÆ

AD SALVIANI MAS-
filiensis Libros,

Contra Avaritiam.

AD PRÆFATION.

Pag. 6.

Maximas opes heredibus, interdum etiam extraneis derelinquat. *Heredes str̃i
Et, pro suis.* Strictè uni-
tur hic vocabulo Heredes proq; iis duntaxat po-
nit, qui non aliunde acciti, sed domi sint nati, cum
alioqui constet, etiam extraneos heredes rectè ap-
pellari. Magis expresse Plinius secundus in Pa-
negyr. Trajano dicto heredes domesticos extraneis
opponit, & illos ait bona nunquam ut aliena & spe-
randa, sed ut sua semperq; possessa, ac deinceps pro-
ximo cuiq; transmittenda capere.

Pag. 7. Superfluè uni aut paucis scribitur, *Communis
ubi est causa cunctorum.* Similia ferè verba, culpa non nu-
quam vis a re adversa apud Propert. l. 2. Eleg. 30. *mi adscriben-
da.*

Quod

Quod si nemo extat, qui vicērit alitis arma;
Communis culpæ cur reus unus agor?

*Aura laudis
hominis.*

P. 8. Humanæ laudis aurulam.) *Boeth. lib. 2.
de consolat.*

Mortalis aura nominis.

AD LIBRUM I.

Prodigere.

Pagin. 15. Prodigunt quæ sunt sua.) *Infra
lib. 3. pag. 96. prodigē comedere. Modestinus:*
Plebiscito continetur, ut ne quis præsidium,
munus, domum, caperet: nisi esculentum,
potulentumve, quod intra diei proximis pro-
digatur.

*Avarus he-
redis gaudiū*

Herēdibus breve gaudium.) *Phædrus:*

--- Avarē, gaudium heredis tui,

Qui ture superos, ipsum te fraudas cibo.

*Anime ter-
reni ponderib.
oppressa*

Pag. 16. Animas proprias, quæ vocantur ad
coelum, terrenis ponderibus in terram pre-
munt.) *Sic & Boethius libro primo de con-
solat.*

Nunc jacet effecto lumine mentis

Et pressus gravibus colla catenis

Declivemq; gerens pondere vultum

Cogitur, heu, stolidam cernere terram.

P. 20. Bona parentum non nisi mortuis eis
possident.) *Rationem sug gerunt nobis Juriscon-
sulti, qui dicunt, possessionem esse jus haben-
di rem corporalem, eo animo, ut sibi eam
habeat. Cujus juris liberi nostri quos adhuc in*

potē-

poritate habemus, minime sunt capaces. Tenere
quidem possunt, et possidere non item. Quid
quod idem simul ac aliquid adquisierint, vel ap-
prehenderint, neq; momento aliquo in eorum per-
sona subsistat, sed id statim pater possideat? l. Pla-
cet. 79. ff. de acq. vel om. her. l. Quicquid Filium, 4.
ff. de acq. vel om. poss.

Liberi tene-
re possunt &
possidere nō
item.

Pag. 22. Non denique fundos intermina-
biles.) Seneca l. 7. de benef. c. 10. O miserum! si
quem delectat sui patrimonii Liber magnus
& vasta spacia terrarum colenda per vineas,
& immensi greges pecorum per provincias
& regna pacendi, & familia bellicosis na-
tionibus major, & ædificia privata laxitatem
urbium magnarum vincencia.

Patrimonii
liber magn.
Senec. Epist.
90.

Qui vicinitatem injuriam putent.)
Apulejus libro 9. Metamorph. Fruere exitio to-
tius nostræ familiæ & sanguine trium Fra-
trum insatiabilis tuam crudelitate pascere,
& de prostratis tuis civibus gloriôsè triumphare;
dum scias, licet privato suis possessionibus
paupere, fines usque & usque proter-
minaveris, habiturum te tamen vicinũ a-
liquem.

Vinum om-
nes habe-
re cogimur.

Paginà 25. Substantias suas pro libidine,
quibuscunque heredibus transcribant.)
Substantias pro libidine heredibus transcri-
bere, nihil his aliud est, quàm patrimonium
pro

pro voluntate & arbitrio in heredes transferre. Substantiam pro patrimonio accipi, patet ex l. fin. C. de R. & V. S. Patrimonium verò licet propriè sit, quod nobis à Parentibus & Majoribus relinquitur & obveniat; Usu tamen loquendi è res deducta fuit, ut cujusvis generis bona eo nomine intelligantur, l. 3. §. bonum. ff. de bonor. possess. l. si qui stipulatus. 122. §. 1. ff. D. V. O. Transcribere idem est, quod jure cesso tradere, vel jus nostrum in alium transferre. Ita in fr. lib. 3. pag. 95. Supellectilis varia ornamenta alicui transcribere. Et paulo post: Res suas donatione alicui transcribere. Virgilius libro 7. Æneid.

Libido pro
Voluntate

Turne tot incassum fufos patière labores
Et tua Dardaneis transcribi scepra colonis?
Gul. Budæus ad l. si vir uxori. 12 ff. de prescr. verb.
pro libidine, h. e. pro voluntate, pro arbitrio.
Catull. carm. 17.

Sic tibi bonus ex tua pons libidine fiat.
Et Salust. orat. 2. pro Repub. ordin. Plerasq; res
Fortuna ex libidine sua agit.

Precarium
commodato
simile.

Pag. 26. Commodato enim à Deo facultatibus utimur, & quasi precarii possessores sumus) Ulpianus: Precarium est simile commodato. Nam & qui commodat rem, sic commodat, ut non faciat rem accipientis, sed ut ei uti re commodata permittat, l. 1. §. fin. ff. de precar.

Veli-

Velimus, nolimus.) *Ausonius*: Fabula de nuptiis est, & velit, nolit aliter hæc sacra non constant. *Nolite, velis:*

Pag. 32. Non ipsæ divitiæ per se noxiæ.) *praclare Censorinus de die Natali, ac Quinti. Cerebellinum*: Te virtutis non minus quam pecuniarum divitem, id est, verè divitem, ista (munera scilicet, & alia Fortuna blandimenta, de quibus ibi loquitur) non capiunt, non quod eorum possessionem vel etiam usum à te omninò abjeceris, sed quod sapientium disciplinà satis formatas, liquidò comperisti hujusmodi sita in lubrico bona malare per se non esse, sed *Divitiæ per se nec bonæ nec malæ.* *τὸν μίωτον* bonorum malorumque mediâ cense-
leri.

Pag. 36. Qui decepti lubrico ætatis.) *Plin. Lubricum lib. 3. epist. 3.* In hoc lubrico ætatis non Præceptor modò, sed custos etiam Rectorq; quærendus est. *Ulpianus*: Ætatis lubrico captus. *l. Verum. 12. §. si locuplet. ff. de minorib.*

Pag. 36. Ad sensum suum insani homines post furorem redeunt.) Ad sensum post furorem redire *idem est, ac* pristinum rationis cursum reperere. *Sensus pro ratione apud Vlp.* illud quidem dubio procul observatur, eam personam, quæ furorè detenta est, quia sensum non habet, nuncium mittere non posse; *leg. si cum dotem. 22. §. si Maritus. ff. solut. Matrimon.*

Pag. 45. Cumque omnium suputaveris nū-

gggg meros

Supputaria
digitorū ge-
sticula.

meros.) *Tertullian. in Apologet. Cum digito-
rum supputariis gesticulis addidendum est.
Pot. Fab. lib. 3. semestr. c. 23.*

AD LIB. II.

*Pag. 60. Umbratilem voluptatem.) Ita in-
Umbratilis fra lib. 3. pag. 93. Umbratile propinquitatis no-
Voluptas, ad men. : Et libro 4. paginā 143. Umbratilis ad-
jectio, nomē.*

*Pag. 79. Terris frumenta credimus.) Ful.
Firmicus Maternus lib. de error. prof. vel. Novit
agricola, quando terram aratro dimoveat,
quando sulcis frumenta committat. Boeth. l. 2.
de cons. lar. ga. negantib. Sulcis semina credidit.
ubi vide. quae ex Tib. annotavi.*

*Pax quoque inter feras.) Non equidem ad-
firmare, nec tamen omnino dubitare ausim, quin
respexerit noster auctor ad conventiones pub-
licas, quae nimirum ex publica causa fiunt,
per pacem, quoties duces belli quaedam in-
ter se paciscuntur, de quibus conventionibus
Petr. Fab. lib. 1. Semestr. Vincent. Cabotus lib. 2.
disputat. cap. 15.*

*Pag. 82. Auri ponderibus incubarint.) Sic
Incubare au infr. l. 3. pag. 114. Nequaquam hoc ei proderat,
ri ponderib. quod opib. ac talentis ejus Germani incub-
opibus, talē- bant. Et lib. 4. pag. 158. Incubant defossis à me
tis, metallis, talentis, premunt argenti & auri congestas
aureis folli- strues. Apulejus lib. 4. Metam. Solus ac solita-
bus, riuus parvâ, sed satis munitâ domunculâ con-
ten-*

rentus pannosus alioquin ac sordidus, aureos
folles incubabat.

AD LIBRUM III.

P. 93. Quibus umbratile aliquod propin-
quitate nomen inscribant.) *Ex Quintil. hec
hansisse videtur, qui Decl. 32. Quoties (inquit)
blandiri volumus his, qui amici videntur, nul-
la adulatio procedere ultra hoc nomē potest, quā
ut fratres vocemus; adeo inane etiam
nomen & umbra quædam naturæ videtur si-
mile amicitia nomen imponere.*

*Umbra natu-
ræ.*

Imaginarii parentes.) *In iure civili (quod ob
oculos semper habuit noster Presbyter Massilien-
sis, adeo ut iam ex his, quā ex aliis libris elu-
ceat, fuisse eum non minus Theologum disertissi-
mum, acque Jurisconsultum peritissimum.) ima-
ginaria illa dicuntur, quæ plus habent speciei
& simulationis, quā veritatis. Imaginaria
venditio. l. 26. de reg. jur. Imaginarius emptor,
l. 1. qui, 4. S. ergo ff. de manum. ff. Colonus. l. qui
per collusionem, 49. ff. de act. empt. Nuncius, l. du-
bium. 3. C. de repud. Imaginaria sollicitudo, inf.
libro eodem.*

Cum vinculis filiorum non constringan-
tur.) *Rutil. in Itiner. de Pallad.*

Ille meæ secum dulcissima vincula curæ
Filius affectu, stirpe propinquus habet.

*Ita sane legendam, ut monuit eruditissimus mihiq;
amicissimus M. Virdungus. Male in Onuphrii*

*Rutilius cor-
rectus.*

gggg 2

& Sim.

Et Simleri edit. Cunnæ, Et in Castilionis Cunnæ.
Verum de hac re uberius euidet in adversariis ad
elegantissimum illum auctorem.

Apotheca P. 95. Cujus apothecas copis tuis repleas.)
pro cellis vi- Apothecas usurpat pro cellis vinariis. Sic infra
nariis. l. 4. p. 194. Christus aquam sibi deesse queritur,
& à teapothecæ ebriosorum vino replentur.
Columella lib. 2. de rerust. cap. 6. Apothecæ re-
ctè superponentur his locis, unde plerunque
fumus earum exoritur, quoniam vina, cele-
rius vetustescunt, quæ fumi quodam tenore
præcoccem maturitatem trahunt.

Piè aliquid Pag. 98. Quibus non solum piè aliquid re-
relinquere. linquatur) Papinianus; Turbato ordine mor-
talitatis, non minus parentibus quam liberis
piè relinqui debet. l. nam et si. 15. ff. de inoff. test.

Aque Et i- Pag. 100. Quibus non omnino extorribus
gnis interd- quasi aqua & igni interdicitur) Cum hic fiat
ctio. mentio aquæ & ignis interdictionis summam
exponendum duximus; quod stante Republ. M.
Porcius Cato Trib. Pl. Roma legem tulit; Ne
quis magistratus in civè verberibus animad-
verteret, necaretve, sed condénato exiliù per-
mitteret, hoc est, aqua Et igni interduceret. Cum
ante nudatorù cervix infereretur furca, corpusq;
virgis ad necem cederetur. Cic. pro Rabir. Salust.
in Catilin. Livius lib. 20. Quemadmodum igitur
nuptiis aqua Et ignis, tanquam vitæ Et generatio-
nis alimenta, adhiberi solebant, cuius moris me-
morat Scævola l. Seja penult. §. virgin. ff. de donat.
inter.

inter
leban
deport
peni.
Exulib
huc en
tamen
igitur
condita
sentent
illa duo
orum
runt pol
Papi
peculi
ferum
peculi
culum
libert
ta pec
tatem
l. pen. §.
dam ser
que p
fens. fac
dferuan
berii tel
duntaxa
eius, vi
et serbi
Pag. 7

antiquitatis penitus ignoretur, sciendum est. Libertinorum tria fuisse genera. Optimo jure erant, qui cives Romani efficiebantur, ut ut Connubii, testamenti, usucapionis, nexūs, tutela, & patrie denique potestatis, quod proprium erat civium Romanorum, jus consequerentur. Medium gradum obtinebant Latini. Legem enim tulere Jun. Silanus, L. Norbanus Balbus Coss. Anno DCCLXXI. ut si servi, qui neq; censu, neq; vindictā, neq; testamento; sed aut per epistolam, aut inter amicos, aut cōvivii adhibitione, liberi fierent non cives Romani, sed eod. jure, quo Latini Coloni, essent. De qua Lege & ejus capitibus Fr. Hotom. in lib. de ll. Rom. Pessimā conditione fuerunt Dedititii, ad eorū effigiem ut dicti, qui bello superati se suāq; victori dedunt. Isti à plena libertate in perpetuum repellabantur. Licet enim & Latini Juniani destituerentur jure Civium, nec justam libertatem adipiscerentur; tamen eā adipisci poterant, si inter amicos aut in convivio, aut per epistolā manumissi (quib. modis libertas data Latina tantū appellabatur) postea censu, vindictā, & testamento (quae species justae libertatis erant) indulgentiā utem Principis, jus Quiritiū acciperent. A. Politian. miscell. c. 84. Lav. Torrent. in C. Sueton. Augustum. §. Lipsius ad l. 13. Annal. Corn. Taciti. C. Rutershusius ad Epist. Plinii & Traj. 105. Porro ut ad nostrum

Civitas melior latinitate. auctorem redeamus, venisse & luculenter ille ostendit, quam melior Latinitate fuerit civitas. Vivebant. n. Latini ut liberi, moriebantur ut servi.

*l. i. C. Theod. de pet. her. Ratio erat, quia testamenti
factione non habebant. Itaq; eorū quatuorū bona
ad patronos q. ser. vorū peculia ad dominos redibāt,
l. i. C. de Lat. lib. ioh. Jure novo Latinorū & De-
dititorum conitio est a Justiniano sublata;
atq; adeo sicut ex Constit. Antonini ingenti omnes,
qui sunt in orbe Romano, Civēs Rom. sunt: ita li-
bertini omnes ex Constit. Justin. Civēs Romani
sunt. Jac. Cujac. lib. 4. observ. c. 5.*

*Pag. 125. Opes suas aliis devorantibus.) Ita Opes debe-
supr. eod. l. An times fortē ne desint, qui te mor- rare.
tuo, quod dereliqueris vorent!*

*P. 124. Honorati in morte esse videatur.) Honorati,
Solebant Honorati vocari illi, quibus testatores a-
liqui relinquebant. l. un. §. ne autē. 9. C. de caduc.
coll. l. fideicommissa. 11. §. plerunq; cum §. seq. ff. de
legat. 3. Cic. in Quint. Moritur repentino, he-
redem in testamento reliquit hunc. P. Quin-
tium, ut ad quem summus mōror morte suā
veniebat, ad eundem quoque summus honos
perveniret. Rationem cur ita vocati fuerint, in-
vestigat Gul. Forn. l. i. select. c. 19.*

*P. 126. Huic clarissimo.) Voculam hanc cre-
bris usurpasse testatores, videre est cum ex aliis,
im ex l. pen. §. marri. ff. de leg. 2. l. nomen. 34. §. f.
ff. de leg. 3.*

*P. 130. Habes recipiendorū bonorum ope- Valle auda-
rum satis idoneum Vadem.) Evertit hic locus cia notata,
sententiam Laur. Vall. & Censoris Latina lingue
longe audacissimi, aliorumq; valde Valle anni-*

sentiu. qui pro vero obtinere non dubitant, Vadem
eum duntaxat esse sponfore, qui in re capitali
detur. Quam sua sententiam confirmant aucto-
ritate Plauti, Horatii, Livii, Quintiliani, Val. Ma-
ximi, Corn. Taciti & alior. Sed. ecce animadvertit
7. Rev. ad LL. 12. tab. c. 5. item H. Giphani. c. 1. de

Vades & in
civilib. & in
capitalibus
causis dabatur.

fide. Jus. non tantum in capitalib. sed etiam
in civilib. causis Vades dari solitos; quod ex so-
la, quam Cic. pro Quintio scripsit, oratione probari
possit. Pulcre Alex. apud O. Curt. lib. 9. Nec tamen
illi turbæ confido. Vestras manus intueor, ve-
stram virtutem; rerū quas gesturus sum præ-
dem vademq; habeo. Quamdiu vobiscum in
acie stabo, nec meos, nec hostiū exercitus nu-
meravero. Ceterom a vade deducitur vadimo-
niū, quod est promissio iudicio sibi; & vadari, quod
idem significat atq; locupletes fidejussores postula-
re, qui aliquem certa pecunia sponsione vadimo-
nium obiturum præstent. Plura hac de re G. Bud.
in Annot. ad 1. de O. 7. Brisl. l. 5. de formul. Car. Si-
gon. l. 1. de iudic. c. 20. & plurima lectionis 7 C. Ant.
Herm. c. 3. de fidejussor. n. 43. est.

Vadimoniū.
Vadari.

P. 134. Nesciens quo iturus) Phædr. in avar.
Abiturus illuc, quo priores abierunt,
Quid mente cæca miserum torques spi-
ritum. Sic Imp. Hadrian.

AD LIB. IV.

P. 147. Agnatos atq; adfines suos Christo in
morte præponere.) Piam antiquitatem etiam
Dominum nostrū Jesum Christum scripsisse
here-

Dominus
noster Jesus
Christus scri-
ptas heres.

heredē, vel ex asse, vel pro parte, manifeste patet
ex l. f. C. de SS. Eccl. Quaecumq; v. ita relinqueban-
tur, competebant sanctiss; Ecclesiis ad hoc quidem
ut ad pauperum alimoniam conferrent.

P. 151. Nam & naturā ipsā.) Ediffertatū hac
de re in not. ad. hb. 6. de Gubern. Dei, p. 208.

P. 155. licet fidē cingulo ad feras nota, nō solos
cingulo usos seculares, sed etiā eas, q; Deo militarēt.

Cingula usq;
Clerici.

P. 157. Quia minus solveris sponsonis) vid.
Alc. Forn. Brechañ, Gædd. ad. l. sponso 7. de V. S.

P. 159. Distenduntur deliciis à me relictis.)
Supra lib. 3. pag. 96. ad nauseam redundantem vi-
scera ex saturata distendere.

Natant tricliniorum redundantium pavimenta vino: falerno nobili lutū faciunt.) De
tricliniis, à tribus lectis dictis, veterumq; accum-
bendi more accuratissime Gul. Philand. in Annot.
ad Vitruv. de architectura l. 6. c. 5. Nobis (quem ta-
men in suis ille Annotat. omisit) mirifice arrisit ille
Petronii Arbitri locus, quē dignū omnino censui-
mus, ut his notis insereretur. Ita ergo ille: Ut cunq;
lassitudine abjecti, cenatoriā repetimus, & in
proximā cellam ducti sumus; in qua tres lecti
strati erant, & reliquus lautitiarum appa-
tus splendidissime expositus. Jussi ergo discu-
buimus, & gustatione mirificā initiati, vino
etiā falerno inundamur.

Triclinia.

Luxuriant in peristromatis) *est genus Cortinae* Babylonici floris varietate & ele-
gantia conspicua, qua parietes & aula teguntur: *idem*

est genus
Cicero: con-
ciliaria per-
istromata

5

idem tamē hominis cultus quoq; convenisse. Videre est ex l. infratum 45. de V.S. ubi G. Bud. Adi præterea Steph. Forc. in penu juris civ. c. 4.

Vestimenta serica, bombycina.

Fornicatur in sericis quæ reliqui) Sericis vestimentis in usum publicū damno severitatis admissis, ostentare potius corpora, quam vestire primò femina, deinde etiam viri consueverunt, testante Solino in Polyb. c. 51. Hæc vulgo confunduntur cum bombycinis, quæ a bombyce vermiculo nomen habent. Is enim longissima fila ex se generat, ex quorum textura bombycinum conficitur. Serica sunt ex genera quodam lana, quod Indis populi Seres ex arboribus depectunt.

Cautio pro pignore.

P. 163. Mendacibus atq; perjuriis cautione facta & dato fidejussore, res creditur. Cautio angustius hic accipitur pro pignore, ut in l. i. §. jubet, cum §§. seqq. ff. de collat. Probè autem notandus est hic locus De usu fidejussorum & pignorum, qui non modo jure civili, sed etiam naturæ est consentaneus, hac ratione, quia contra hominum mendacia & perjuriam major fiat libertas commercionum. Nam alioquin plurimi contractus impeditur, si aut pignorum, aut fidejussorū non esset usus. Eadē mendacia perjuris & perfidia compingit induxerunt, ut nonnunquam creditor neq; pignore solo, neq; fidejussoribus sit contentus, sed utramq; cautione simul exigat, quod & Salvianus in nuere hic videtur, & perspicue traditur in l. creditori, 2. C. de fidejussorib.

Creditores interdū fidejussores & pignora conjunctim exigunt.

Finis Notar. Theod. Sitzm.